

MISTÄ TULIVAT INTIANIT AMERIKAAN

Suom. Gerge Humon

AVALLISESTI selitetään, että Kolumbus löysi Amerikan. Mutta mistä tulivat ne miljoonat ihmiset, jotka tuhansia vuosia olivat asuneet Amerikassa ennenkuin kuuluisa purjehtija saapui näille rantamille? He tietysti näkivät nämä maisemat ennenkuin hän.

Mistä tulivat nämä Amerikan ensimmäiset asukkaat? Epäilemättä, näin sanovat tiedemiehet, he saapuivat joltain toiselta mantereelta. Mutta millä mantereelta, kuinka ja milloin sieltä? Ja kaiken muun lisäksi kuinka tapahtui niin, että Kolumbuksen maihin nousun aikana jotkut heistä olivat hyvinkin sivistyneitä ja toiset vielä raakalaisia?

Tohtori Alex Ardlicka, joka toimii Washingtonissa sijaitsevassa Smithsonian Institutionissa, ollen ehkä Amerikan kuuluisin antropologi, uskoo että niiden miesten, naisten ja lasten esivanhemmat, jotka Kolumbuksen saapumisen aikana elivät Amerikassa, ovat Aasiasta tulleita siirtolaisia. He alkoivat sirtyä uuteen maailmaan noin 15,000 vuotta sitten — jossa silloin ehkä ei ollut yhtään ainoata ihmisolentoa. He saapuivat Bering-meren ympäristön kautta, sillä noilla seuđuilla Aasia ulottuu Amerikan mannerta lähemmäksi. Nämä lisääntyivät nopeasti ja samalla tunkeutuivat pohjoisesta mantereen eteläisimpiin osiin.

Nyt on tohtori Hardlicka lähtenyt tutkimusmatkalle, joka on ainoa laatuaan tieteen historiassa. Hän alkoi tutkimuksensa Alaskassa, sieltä löytäksseen ne ikivanhat polut, joita pitkin esihistorialliset amerikalaiset työntyivät itään ja eteläänkin päin sittemmin kuin he ensiksi astuivat tälle mantereelle. Hän arvelee nämä intiani-polut vieläkin olevan löydettävissä ja voidaan niitä seurata käyttämällä osviittoina ihmisten luurankoja, saviastian jäänöksiä sekä aseita ja norsunluusta valmistettuja esineitä, ja myöskin asutuksen jätteitä, jotka tuhansia vuosia ennen kristillisen ajanjakson alkua ovat jääneet autioiksi. Hän lisäksi vielä uskoo, että nämä polut johtavat hänet suoranaisesti näiden esihistoriallisten amerikalaisen ensimmäisille maihinastumispaikoille. Nämä löydöt lopullisesti ratkaisevat kysymyksen, mistä ensimmäiset ihmiset alunperin tulivat tälle uudelle mantereelle.

Silloin kun Kolumbus kolmella laivallansa saapui Amerikkaan, ne ihmiset, joita hän kutsui intianeiksi — luullen nim. saapuneensa Indiaan — epäilemättä olivat siroittautuneet kaikkialle läntisellä pallonpuoliskolla, ei ainoastaan sen mantereelle, vaan myöskin mantereen lähettyvillä oleviin saaristoihin.

Silloin, samoin kuin nytkin, Alaskassa ja kaikkialla Kanadan pohjoisrannikoilla asui lyhyttä mutta tukevaa väestöä, joita nykyään kutsutaan eskimoiksi. Etelä-Amerikan eteläisimmässä niemessä elää jättiläiskokoisia raakalaisia. Mississippin laaksossa asui heimoja, jotka elivät maanviljelyksellä; he asuivat mahtaville valleille rakennetuissa kylissä. Myöskin he rakensivat suuria tempeleitä. Potomacin ja toistenkin idässä virtaavain jokien rannoilla asui ihmisiä, jotka kasvattivat maissia ja herneitä; he myöskin olivat taitavia metsästäjiä; Floridan rannikoilla asui sellaista väestöä, jotka

käyttivät ravintonaan kaloja ja simpukoita. He jättivät jälkeensä simpukkain kuorista muodostuneita suuria valleja. Meksikossa, Keski-Amerikassa, Ekuadorissa ja Perussa oli korkealla kehittynyt sivistys; kivistä rakennettu suuria kaupungeita ja asukkaat taiteellisissa harrastuksissaan olivat kehittyneet niin korkealle, että nämä siinä suhteessa pystyvät kilpailemaan muinaisten kreikkalaisten kanssa.

Kaikki he olivat, näin arvelee tohtori Ardlicka, noiden ammoisina aikoina Aasiasta tulleitten siirtolaisten jälkeläisiä. Kaikki nämä siirtolaiset olivat samaa keltaisen-ruskeata alkuperää, vaikka kyläkin kuuluivat eri heimoihin ja vieläpä eri kansallisuuksiinkin. Tämä samallinen väestö on laajalle levinnyt Aasiassa vielä tänäkin päivänä. Samallaisia piirteitä voi tavata Tibetissa, Kiinassa, Koreassa, Japanissa ja myöskin Siperian eri osissa. Se on silmiinpistävä myöskin Mongoliassa.

Noissa maissa vielä tänäkin päivänä voi löytää paljon sellaisia ihmisiä, joita — fyysillisesti — ei voi Amerikan intianeista eroittaa. Heidän ihonsa väri on samallinen, hiukset samansortiset, samoin tummanruskeat silmät kellertävine valkuaisineen, yhtä voimakkaat leukaluut, samallaiset henkiset kyvyt ja käytös, sekä myöskin yhtäläiset tavat.

Tibetissä on tavattu useita intiaanityyppejä — useat tyypit ollen niin yhtäläisiä, että jos joitakin yksilöitä tuodaan maahamme, niin kukaan ei vähintäkään epäile etteivätkö nämä olisi intianeja. Eikä ainoastaan miesten, naisten ja lasten ulkomuoto läheisesti muistuta intianeja, vaan lisäksi heidän puheensa, kielen rakenne ja ääntämistavat ovat yhtäläiset.

Ennen Kolumbusta Pohjois-Amerikassa eläneiden asukasten monet tavat ovat niin läheisesti samallai-

sia kuin aasialaisillakin, että on aivan mahdottomuus otaksua, että näillä ei ole yhteinen alkuperä. Meksikon ja Keski-Amerikan aztecsien ja mayansien juhlat ja uskonnolliset seremonit ovat aivan samallaiset kuin mitä tavataan Tšibetissä käytännössä. Määrättyinä vuoden aikoina aztecsien papit pistävät pääkalloista tehdyn naamarin päähänsä ja se yllään tanssivat "kuoleman tanssia." Ja tänä päivänäkin Tšibetin papit asettavat kuoleman naamarin ylleen ja heidän noudattamat menot aivan epäilemättä ovat kotoisin samoista alkuperäisistä lähteistä.

Amerikan alkuasukasten kielessä, värissä, ruumiin koossa ja yksityiskohdissa heidän fyysillisyydessäkin havaitaan huomattaviakin erilaisuuksia; mutta fyysiset perusominaisuudet ovat samallaiset ja ne osoittavat, että he polveutuvat samoista esivanhemmista, ovat siis saman suvun jälkeläisiä.

Jos siis näin ovat asiat, niin kuinka voidaan käsittää se omituinen kulttuuri eroavaisuus, mikä Kolumbuksen aikana vallitsi eri seuduilla asuvain alkuasukkaiden keskuudessa? Keski-Amerikan intianien keskuudessa kukoisti sivistys ja toisilla alueilla löytyvissä metsissä ja aavikoilla asuvat heimot olivat vielä silloin jotensakin lähelle metsäläiskauden villien asteella.

Tämän eroavaisuuden on pelkkä ympäristö vaikuttanut, arvelee tohtori Ardlicka. Meksikossa ja Keski-Amerikassa on lämmin ja kostea ilmasto ja silloin kasvien ravinnoksi viljeleminen menestyi mainiosti. Siellä myöskin oli riittävästi pehmeätä kiiveä, jota voitiin vaikeuksitta käyttää rakennustarpeina. Nämä olosuhteet luonnollisesti pyrkivät vakiinnuttamaan elämän yksille paikoille. Kun ihmiset asettuivat ja vakiintuivat yksille paikoille, he myöskin kehittivät tällöin korkean kulttuurin keskuuteensa.

Tohtori Ardlicka pitää sen eittämättömänä tosiasiana, että Amerikan alkuasukkaat ovat kotoisin Aasiasta ja samassa hän myöskin todistelee, että heidän on täytyntä tulla pohjoisen tien kautta, joka ei ole ainoastaan käytännöllisin, vaan vieläpä ainoa mahdollinenkin, sillä esihistoriallisilla kulkuvälineillä, jotka silloin olivat käytettävissä, he vain tuota tietä voivat saapua uuteen maailmaan.

Beringin salmi, vähemmän kuin neljäkymmentä mailia leveä, näin selittää Ardlicka; eroittaa kaksi manteretta toisistaan. Selvällä ilmalla Aasian puolelta voi nähdä Amerikan mantereen. Mutta aasialaisilla epäilemättä oli jo silloin veneitä ja mikäään ei estänyt heitä purjehtimasta Beringin-meren poikki joko St. Lawrence saaren taikka avoimen ulapan kautta Amerikan puolelle.

Paljon etäämpänä etelässä on pitkä ketju Aleutian saaria, jotka ulottuvat noin 400 mailin päähän Kamchatkan rannalta; Komander saaret tämänkin matkan jakavat kahtia. On siis useita mahdollisia teitä, joiden kautta esihistorialliset aasialaiset ovat voineet vaeltaa Amerikkaan ja koska toisiaakaan varmempia teitä ei ole löydettävissä, niin silloin voi varmasti tehdä sellaisen johtopäätöksen, että he

saapuivat tälle mantereelle Aasian koilliselta kultaalta.

Mutta me emme voi olettaa, että vanhasta maailmasta uuteen siirtyminen tapahtui suurissa joukoissa. Aasian koillinen oli silloin niinkuin nytkin enimmäkseen asumatointa, eikä siellä voinut suuremmat joukot asua tai sen poikkikaan kulkea samalla aikaa.

Meidän täytyy käsittää, että se on ollut vain pienissä osissa hiljalleen tapahtunutta liikettä. Koillisessa asuvat aasialaiset elivät suhteellisesti pienissä paimentolaisryhmissä, metsästävä ja kalastivat jokien varsilla ja meren rannoilla. Mikäli riistä aina väheni, sikäli he niiden perässä muuttivat, ei suinkaan etelään päin, jossa toiset heimot olivat asettuneina heitä vastassa, vaan työntyivät kauemmaksi pohjoista ja itää kohti, joilla suunnilla vastustus oli vähäisempi, kunnes saapuivat Kurilessiin ja Kamchatkaan ja vihdoin viimein Aasian äärimmäiseen kolkkiaan koillisessa.

He epäilemättä olivat tottuneita venemiehiä. Venet olivat kyllin suuria ja vanhoja, että suotuisain ilmojen vallitessa pitkäkin merimatka voitiin niillä suorittaa. Jotkut joukkueet voivat purjehtia-kin itää kohti, taikka voihan myrskykin heitä kuljettaa Aleutian saariryhmän äärimmäiselle läntiselle rannalle. Kun nämä saaret kerran löydettiin, muodostuivat ne ikäänkuin luonnolliseksi sillaksi, jonka kautta — aikain kuluessa — aasialaiset soluiivat meren yli Alaskaan ja Amerikan mantereelle.

Tai sallittane sentään otaksua, että ensimmäiset Amerikkaan tulijat, alkuperäiset uuden maailman löytäjät, tulivat Beringin salmen ylitse. Kuinka tahansa löytö lieneekin tapahtunut, ei kuitenkaan liene kulunut kauan aikaa ennenkuin kaikki tässä mainitut mahdolliset kulkutiet olivat aasialaisten siirtolaisten käytettävissä.

Amerikkaan kerran saavuttuaan he huomasivat, että ilmasto oli hyvä ja maa vesistöineen täynnä metsänriistaa ja kaloja; ihmisiä ei ollut heitä vastaan tappelemassa, taikka estämässä heidän touhujaan. Kaikkia oli saatavana ja tällaisen runsauden tervehtiminä he rohkenivat ajatella, että me otamme tämän maan vakinaiseksi asuma-alueeksemme. Pitänee myöskin olettaa, että useat heistä palasivat takaisinkin entisille kotipaikoilleen, tuodakseen perheensä ja ystävänsäkin uudelle mantereelle.

Uutiset maan löydöstä levisivät Aasian pohjois- ja itäosiin ja näin me voimme olettaa, että joukkue toisensa perästä lähti matkalle tullakseen uuteen maailmaan. Siirtolaisuus ei tietenkään ollut säännöllistä, ehkäpä tapahtui hyvinkin hitaasti toisinaan, mutta kun ihmisiä kerran alkoi vyörymään uutta maailmaa kohti ei siitä vielääkään ole loppua tullut.

Heitä saapui useilta eri maantieteellisiltä alueilta ja näinollen heidän kesken löytyi kansallisia eroavaisuuksiakin sekä näitä vastaavia erilaisuuksia kulttuurissa sekä kielissä. Mutta kuitenkin heissä kaikissa oli sama keltasen-ruskea väri ja pohjaltaan nämä olivat samaa ihmisrotua. He hajaantuivat nopeasti laajoille aloille ja kun ravintoakin oli

Oikealla apache intiani ja hänen rinnalla tibetiläinen mies. Näiden kasvoissa on paljon yhtäläisyyttä, joka ei ole mikään harvinaisuus, vaan yleinen ilmiö.

riittävästi, he myöskin lisääntyivät tavattoman nopeasti. Ei montakaan vuosisataa kulunut ennenkuin heitä asui kaikkialla Alaskasta aina Patagoniaan saakka.

Monien tunnusmerkkien perusteella tutkittuaan voi päästä sellaiseen tulokseen, että ensimmäiset uuteen maailmaan tulijat olivat aasialaisia tyyppisiä, joiden jälkeläiset ovat sellaiset intianisuvut Pohjois-Amerikassa kuin Algonquianit, Iroquoisit, Siouxanit ja Shoshoeanit; kauempana etelässä Piman-aztec heimot ja Etelä-Amerikassa alkuasukkaat kaikkialla Venezuelasta ja Brazilian rannikolta Tierradel Fuegoaan saakka.

Seuraavina saapuivat toltecsien, esi-isät, jotka asettuivat Meksikon läntiselle rannikolle, Antilleille, Keski-Amerikkaan ja Peruun.

Sittemmin, kun Amerika oli jo kokolailla tiheästi asuttua, saapuivat eskimojen esi-isät, jotka olivat pakoitetut asettumaan antioksi jääneeseen pohjolaan. Tätä he eivät suinkaan tehneet siksi, että he niinkään paljon pitivät pohjolan kylmistä pakkasista, vaan yksinkertaisesti siksi, kun he eivät kyenneet menestyksellisesti taistelemaan aikaisemmin tulleita ja kauemmaksi etelään asettuneita heimoja vastaan. Ilmeisesti se ympäristö, jonka vaikutuksien alaisina he ovat eläneet, onkin vaikuttanut sen, että he eivät muistutakaan intiaaneja sinä määrin kuin jotkut toiset keltasen-ruskeat suvut.

Mutta jos palaamme takaisin tämän päivän Aasiaan, niin siellä me huomaamme, että Siperian laajoille aloille ja etenkin tuon mantereen itäisellä

rannalla vieläkin asuu kansakuntia ja heimoja, jotka sangen huomattavassa määrin eroavat toisistaan, mutta jotka kauttaaltaan ovat Amerikan intianeja muistuttavia yhtäläisiä tyyppisiä. Silmäillessänne Aasian karttaa, te myöskin huomaatte, että Pekingistä pohjoiseen ja länteen on laaja alue sisämaassa, joka tunnetaan Mongoliana. Siellä on paljon intianeja, tai toisin sanoen löytyy sellaista kansaa, jotka siinä määrin muistuttavat heitä, että aivan helposti

otaksuu nämä Amerikan alkuasukkaiksi. Jos he tulisivat tähän maahan, niin silloin epäilemättä heitä useimmassa tapauksessa kaikkialla pidettäisiin intianeina. Aivan samaa voidaan sanoa myöskin Tietin väestöstä. "Siellä tapaa väestöä," näin m.m. kertoo Ardicka, "joka niin läheisesti muistuttaa 'apache' intianeja, että minä ainakaan en voi mitenkään muutoin käsittää kuin siten, että pidän nämä samaan alkuperäiseen heimoon kuuluvina."

Eskimot, kuten jo edelläkin mainittiin, myöhempanä aikana saapuivat Aasiasta. Kun heitä pohjoispuolella ympäröitsi napaseudun jäätiköt ja soisemmat heimot olivat etelässä, jotka ahdistelivat heitä, eskimoilla ei ollut muuta keinoa kuin astua asumaan mantereen pohjoisrannalle. Tämän he tekivätkin ja vihdoin viimein osa siirtyi Alaskasta Gronlantiin.

Eskimojen ulkomuoto Gronlantissa ja Labradorissa on aiheuttanut sen, että jotkut tiedemiehet arvelevat, että he eivät olekaan tulleet Aasiasta, vaan sensijaan luoteis-Europasta. Heidän fyysisestä yhtäläisyydestä, tavoista ja legendoista (muinais-taruista) saatujen todistusten ja tietojen nojalla heidät kuitenkin luokitellaan aasialaisiksi.

Englantilainen etevä ihmisopin tutkija (antropologi) on kirjoittanut näistä asioista tähtäntäpäin: "Eskimot muodostavat tyyppillisen pohjois-aasialaisten mongoolien sukuhaaran. Nämä Amerikan mantereella pohjoiseen ja itään päin harhaillessaan olivat melkein kuin saaristolaiset erillään toisista ihmisistä. Yhtäällä heitä ympäröitsi pohjois-

napaseudun ikuiset jäätiköt, toisella puolella olivat vastassa sotaisat Amerikan intianit, joiden kanssa he sangen harvoin, jos ollenkaan, sekaantuivat. Asiain näin ollen heille vähitellen kehittyi sellaisia piirteitä, joista enimmäkseen ovat samallaisia kuin tavataan Peringin salmen länsirannikolle jääneiden heidän sukulaistensa keskuudessa.”

Baroni Nordenskiöld arvelee Siperian Chukchis ja Koryakes heimoissa löytäneensä sen yhtymäkohdan, joka yhdistää eskimot ja mongolit samaan alkuperään. Hän huomauttaa, että esim. Koryak “suku asettui asumaan uuden ja vanhan maailman väliselle alkuperäiselle tielle ja erehtymättä voi sanoa, että näissä on merkkejä Aasian mongoleista ja Pohjois-Amerikan eskimoista sekä intianeista.”

Vasemmalla mongolilainen nainen Aasian sisäosista ja intiani vaimo Yhdysvalloista. Kasvojen muoto, leuat, nenät ja vieläpä hiuksetkin ovat niin yhtäläiset, että heitä luulisi kaksois-sisaruksiksi.

Tuskin voidaan edes olettaa, että esihistorialliset, kuljeksivat heimot eivät olisi tulleet Amerikkaan silloin, kun he voivat aivan kuin kadun poikki tänne pistäytyä. Talvella voi aivan hyvin jäitsekkin tulla. Alaskan Seward niemimaa on Siperian rantamien läheisyydessä ja sitäpaitsi näiden välillä on saariaikin, että yhdeltä toiselle siirtymällä voi matkan suorittaa milloin tahansa.

Mutta me emme tietysti luota olettamuksiin. Tavallisesti vaditaan tosiasioita väitteiden tueksi. Ihmiskunnan muinaisen tien varrelle ensimmäiset ihmiset Amerikassakin jättivät asutukset, joiden läheisyyteen he hautasivat kuolleensa. Näihin hautoihin — seuraten ihmiskunnan ikivanhaa tapaa — he asettivat vainajain kornesineitä ja aseita, jotta heidän ei tarvinnut aseettomana mennä salaperäiseen kuolemantakaiseen maailmaan.

Jos nyt Alaskan vanhoista haudoista löydetty luurangot ovat muodoltaan sekä kokoonsakin näiden samallaisia kuin Aasiassakin tavatut luut, niin tällöin ilmeisesti tulee todetuksi, että näiden ensimmäiseksi mainittujen omistajat ovat olleet aasialaista alkuperää. Haudoista löydetty luut ja esineet tulevat olemaan ja nykyin ovat niitä tunnusmerkkejä, joita ihmiskunnan tutkimisessa voidaan käyttää arvokkaina avuina.

Näillä samoilla alueilla, joilla ensimmäiset siirtolaiset asuivat, elää nytkin intianeja ja näidenkin luurangot ja pääkallot tullaan tarkoin mittaamaan. Näillä tuloksilla tullaan vakuuttavasti osoittamaan,

että intianit ovat muinaisten siirtolaisten jälkeläisiä.

Kaikki nämä nykyisillä tutkimusmatkoilla saadut mitat tullaan vertailemaan niihin tuloksiin, joita tiedemiehet ovat saavuttaneet nykyään Pohjois- ja Etelä-Amerikassa eläviä intianeja tutkiessaan. Näin saaduilla tutkimuksilla tullaan toteamaan, että uuden maailman asutus sai alkunsa aasialaisista lähteistä. Tuhansia vuosia sitten siirtolaiset tulivat Aasian koillisosista Alaskaan.

Mutta vielä on eräs varsin tärkeä seikka huomioon ottamatta. Jos todellakin on niin helppo, kuin edellä on kerrottu, siirtyä Aasiasta Amerikkaan, niin onhan aivan yhtä helposti voitu siirtyä Amerikasta Aasiaan. Miksi ei siis aivan yhtä helpoin voitaisi väittää, että Amerikasta muuttaneet heimot asuttivat Aasian? Vastaus on selvä. Aasiassa ovat tiedemiehet löytäneet kymmeniä tuhansia vuosia vanhoja ihmisten luurankoja ja muita jätteitä, mutta Amerikasta ei ole löydetty mitään sellaisia, jotka olisivat muuta kuin parhaassa tapauksessa joidenkin tuhansien vuosien vanhoja.

Tämän lisäksi on vielä muitakin todistuskappaleita, joilla voidaan osoittaa, että ihmisiä asui aasiassa pitkiä aikakausia ennenkuin ihminen näyttäytyi uudessa maailmassa. Näillä tosineilla eritoten voidaan vakuuttaa, että ihmisen apina-ihmisestä kehittyminen tapahtui Aasian mantereella. Jos siirtolaisuus olisi virrannut Amerikasta Aasiaan, eikä päinvastoin, niin silloin tämä koko maa olisi täynnä

selviä tosineita ihmiskunnan alkuperäistä kehitystä viitoittamassa.

Monet etevät tiedemiehet kuitenkin eivät hyväksy Ardlickan teoriaa, että Aasia on kaikkien uuden maailman ihmisten isänmaa. Useimmat kuitenkin myöntävät, että Pohjois-Amerikan intianit ovat alkuperäisesti kotoisin Aasiasta, mutta eivät ole niinkään varmoja, josko sama teoria voidaan sovittaa niihin korkealle kehittyneisiin ihmisiin, jotka tuhansia vuosia ennen ajanlaskumme alkua asuivat Meksikossa, Keski-Amerikassa ja Amerikan lounais- ja luoteisosissa. Mayansien sivistys Yucatanissa ja Incassien Perussa hävisi ennenkuin myö-

hemmät incassit rakensivat suuret temppelit ja mahtavat valtatiet.

Monet tiedemiehet epäilevät, että tokkohan Etelä-Amerikan incasseilla lienee mitään yhteyttä aasialaisen sukuperän kanssa. Esihistorialliset incassit eivät muodoltaan olleet nykyisten intianien kaltaisia ja sitäpaitsi tämän lisäksi heillä oli sellaisia ominaisuuksia, joita ei tavata aasialaisten heimojen keskuudessa.

Kenenkä mielipiteet lienevätkin läheisimmin totuuden mukaiset, tosiasia kuitenkin on, että tohtori Ardlickan tekemäin tutkimuksien tuloksia ja löytöjä suurella mielenkiinnolla odotetaan tiedemiesten piireissä meillä ja muualla.

VIIMEINEN LEIPÄ

*Viimeinen leipä, puoleen asti jo syöty,
ruukussa maidon tilkkanen vierellään.
Hinnaksi sen ainut kalleus myöty,
hän jota säästi entispäiviltään.*

*Viimeinen leipä; seinään pakkanen paukkuu,
nurkasta viima hurteena uhoaa.
Ulkona koira mieroistako haukkuu,
kammovi sekin risoissa kulkevaa.*

*Viimeinen leipä, äsken taitteli palan
kerjuuäijän kouraan tutisevaan.
Veltoksi käden tuntee, turraksi jalan,
niin perin uupui työtä hän hakiessaan.*

*Viimeinen leipä; asuja ullakkohuoneen
mieltivi päänsä kätehen painaen:
"kertovi pyhä kirja kaarnehen tuoneen
viikosta viikkoon profetaan einehen.*

*Viimeinen leipä; ihmeen aika on poissa,
ei tule jauhot leskien vakkaseen.
Nälkä ja vilu köyhien kammioissa.
On kuni Luoja ilkkuis luoduilleen."*

—Hilja Tamminen